

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การรับรู้สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : ศึกษากรณีวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหา
ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

Awareness of Human Rights in the Criminal Legal Process: A Case Study of the Practices of Police Officers in Arresting Suspects at Yaring Police Station, Pattani Province

เกษม หนูแก้ว (Kasem Nukeaw)* พิศาล มุกดาร์สมิ (Pisan Mukdaratsmi)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การรับรู้หลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี (2) การรับรู้หลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปราบปรามในสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ทั้งระดับชั้นประทวนและระดับชั้นสัญญาบัตรกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 12 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ผลการวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีความรู้ความเข้าใจหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ (2) กลุ่มตัวอย่างข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีความรู้ความเข้าใจหลักในการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ส่วนความรู้ความเข้าใจวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กลุ่มตัวอย่างข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนโดยส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วนตามกฎหมาย แต่กลุ่มตัวอย่างข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรสามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนตามกฎหมาย

คำสำคัญ สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา วิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหา สถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) the level of knowledge of police officers at Yaring Police Station in Pattani Province concerning the principles of human rights in the criminal legal procedure as regards the arrest of suspects under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (1997); and (2) those police officers' awareness of the principles and practices for arresting suspects under the by-laws of the criminal procedure code.

The sample population, chosen through purposive sampling, consisted of 12 police officers assigned to crime suppression duties, including both non-commissioned and commissioned officers, at Yaring Police Station in Pattani Province. Data were collected using an in-depth interview form and data were analyzed using descriptive analysis.

The results showed that: (1) the police officers interviewed had knowledge and understanding of the principles of human rights in the criminal legal procedure as regards the arrest of suspects under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (1997). (2) The police officers interviewed knew and understood the correct legal principles for arresting suspects under the by-laws of the criminal procedure code. As for their knowledge and awareness of the correct legal practices for arresting suspects under the by-laws of the criminal procedure code, most of the non-commissioned officers did not apply all the correct practices in practice, but the commissioned officers did strictly comply with and follow the law in practice.

Keywords: Human rights in the criminal legal process, Practices in arresting suspects, Yaring Police Station

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Kasemnuk@gmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช dionysussiam@gmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งระบอบการปกครองนี้มุ่งเน้นถึงสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นที่มาของหลักสิทธิมนุษยชน และนับแต่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (United Nations Universal Declaration on Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 เรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ยิ่งมีความสำคัญ ปัจจุบันรัฐใดรัฐหนึ่งไม่สามารถกล่าวอ้างได้ว่าเป็นเรื่องที่ “ตกอยู่ในเขตอำนาจภายในของรัฐ” (Domestic Jurisdiction) ของตนโดยเด็ดขาดเหมือนแต่ก่อน แต่ได้วิวัฒนาการมาเป็น “สิทธิระหว่างประเทศ” (International Rights) ซึ่งรัฐที่เป็นภาคีแห่งข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน จะตรวจสอบหรือมีมติให้ใช้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น มาตรการทางการทูต ทางการค้า และทางทหาร เพื่อยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนอันเกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรัฐหนึ่งรัฐใดได้ (กุลพล พลวัน 2538: 4-5) สำหรับประเทศไทยนั้นได้ร่วมลงมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาตั้งแต่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 และได้ดำเนินการแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ให้มีบทบัญญัติที่ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนสอดคล้องกับมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวด้วย

สิทธิมนุษยชนถือว่ามีค่ามากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศใดปราศจากการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นแล้ว ย่อมไม่อาจเรียกได้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นได้แค่เพียงกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาหรือกระบวนการลงโทษทางอาญาเท่านั้น (ชาติ ชัยเดชสุริยะ 2549: 1) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหลักประกันและเป็นวิธีการนำไปสู่ความถูกต้อง ชอบธรรม และความยุติธรรม โดยมีตำรวจ เป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในการจับกุมคล้อยตามตำรวจ ซึ่งมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 บัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิของประชาชน และพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติวิธีการในทางปฏิบัติ แต่ในปัจจุบันได้มีเรื่องร้องเรียนกล่าวหาว่าการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในหลายเหตุการณ์กลับกลายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสียเอง กระทำเกินขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจ ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและต่อภาพลักษณ์ของตำรวจและกระบวนการยุติธรรมในสังคมไทยเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้สถานการณ์ความไม่สงบและเหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ถึงแม้ว่าจะมีความเคลื่อนไหวในลักษณะต้องการแบ่งแยกดินแดนบริเวณปัตตานีมาเป็นเวลาหลายทศวรรษแล้ว แต่ความไม่สงบดังกล่าวเริ่มบานปลายขึ้นหลังจากปี พ.ศ. 2547 สภาพของการก่อความไม่สงบเป็นการสร้างสถานการณ์เพื่อให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในรัฐ เป็นสถานการณ์ที่มีความอ่อนไหวเปราะบาง และมีความขัดแย้งทางสังคมสูง การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องมีความเคร่งครัดต่อมาตรฐานการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบนำมาเป็นเงื่อนไขหรือข้ออ้างปลุกระดมประชาชนให้ไม่ไว้วางใจรัฐ เมื่อพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ของรัฐไปสอดคล้องกับข้อกล่าวหาว่าไม่เคารพกฎหมาย ข่มเหงรังแกประชาชน และละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็จะกลายเป็นข้ออ้างของฝั่งคิดอาวุธแบ่งแยกดินแดนที่จะหาแนวร่วมในการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่

ปัญหาเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเป็นธรรมเป็นปัญหาพื้นฐานที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็นลำดับแรก การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะตำรวจปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จะต้องศึกษาวิจัยว่าการรับรู้สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ศึกษากรณีวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ว่ามีการรับรู้หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมีการรับรู้วิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหา ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่อย่างไร เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขปัญหาคาละเมิดสิทธิและเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานีมีการรับรู้สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้มากยิ่งขึ้น สามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคมไปพร้อม ๆ กัน อันเป็นการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้หลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาการรับรู้หลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา : ศึกษากรณีวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) ประชากรที่เป็นเป้าหมายในการวิจัย คือ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปราบปรามในสถานีตำรวจภูธรยะหริ่ง สังกัดกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดปัตตานี ทั้งข้าราชการตำรวจชั้นประทวนและข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร เฉพาะเพศชาย (เนื่องจากไม่มีข้าราชการตำรวจเพศหญิงในสถานีตำรวจภูธรยะหริ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปราบปราม) กำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยแบ่งเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 1-2 ตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 12 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลการวิจัย

1. การรับรู้หลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจับผู้ต้องหา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความสำคัญของสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และความสำคัญของการจับกุมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่มีการรับรู้และเลือกวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาแตกต่างกันโดยแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน โดยมีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน 6 ใน 8 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเลือกวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาในลักษณะผสมผสานกันระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยปฏิบัติตามกฎหมาย กับการจับกุมผู้กระทำความผิดให้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจจะใช้วิธีการปฏิบัติที่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา แต่ต้องกระทำเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษโดยเร็ว และมีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 1 ใน 8 ตัวอย่าง เห็นว่าการเลือกใช้วิธีปฏิบัติที่จะจับกุมผู้กระทำความผิดให้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจจะใช้วิธีการปฏิบัติที่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา มีเพียงข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน จำนวน 1 ใน 8 ตัวอย่าง เห็นว่าต้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรทั้ง 4 ตัวอย่าง เลือกวิธีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาโดยปฏิบัติตามกฎหมาย

ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ในรัฐธรรมนูญแตกต่างกันโดยแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน โดยมีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 6 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่เคยอ่านรัฐธรรมนูญ มีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 2 ใน 8 ตัวอย่าง ที่เคยอ่านรัฐธรรมนูญ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรทั้ง 4 ตัวอย่าง อ่านรัฐธรรมนูญ แต่ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง ก็มีการรับรู้ว่าการบัญญัติคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการจับตามรัฐธรรมนูญแตกต่างกันโดยแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน โดยข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 6 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่เคยอ่านรัฐธรรมนูญ ไม่ทราบว่ามีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการจับตามรัฐธรรมนูญ มีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน จำนวน 2 ใน 8 ตัวอย่าง ที่เคยอ่านรัฐธรรมนูญ ทราบว่ามีการบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการจับเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรทั้ง 4 ตัวอย่าง อ่านรัฐธรรมนูญ มีการรับรู้และเข้าใจว่ามีการบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการจับเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจว่าในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด หากตำรวจไปละเมิดจะถูกฟ้องร้องและต้องจ่ายค่าเสียหายจากผลเสียหายที่เกิดจากการละเมิดนั้น และเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับผู้ต้องหาได้แล้วจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเหมือนผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะตามกฎหมายถือว่าเขาเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหา ยังไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ต้องถือว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ จนกว่าศาลจะได้ตัดสินว่ามีความผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

2. การรับรู้หลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหา ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจหลักในการจับบุคคลตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่มีการรับรู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลทั้งที่จับโดยมีหมายจับและวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลกรณีที่ไม่จับได้โดยไม่มีหมายจับแตกต่างกันโดยแยกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน โดยมีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 2 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่แจ้งว่าผู้ต้องหาต้องถูกจับขณะจับกุมและไม่มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ต้องหา, มีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน 1 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่แจ้งว่าผู้ต้องหาต้องถูกจับขณะจับกุมและไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบขณะจับกุม, มีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 4 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ต้องหา, มีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 3 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่แจ้งว่าผู้ต้องหาต้องถูกจับขณะจับกุม, และมีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 3 ใน 8 ตัวอย่าง ไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบขณะจับกุม มีเพียงข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 1 ใน 8 ตัวอย่าง ที่ปฏิบัติถูกต้อง ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มของข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรทั้ง 4 ตัวอย่าง มีการรับรู้วิธีปฏิบัติที่ถูกต้องตามวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลทั้งที่จับโดยมีหมายจับและวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลกรณีที่ไม่จับได้โดยไม่มีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจจับบุคคลผู้กระทำความผิดนอกเขตท้องที่ที่ตนประจำการอยู่ได้ รับรู้และเข้าใจว่าเจ้าพนักงานตำรวจไม่สามารถเข้าไปจับบุคคลในที่รโหฐานได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับบุคคลในที่รโหฐานได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจที่ไม่ถูกต้องตามวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลในพระราชวังหรือที่ประทับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อภิปรายผลการวิจัย

1. การรับรู้หลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการจับผู้ต้องหา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน ถูกต้องสอดคล้องกับความหมายของคำว่า สิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน และสอดคล้องกับแนวคิดของนักปรัชญาไม่ว่าจะเป็น จอห์น ล็อก, ฌอง ฌาคส์ รูสโซ มีการรับรู้และเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความสำคัญสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และอำนาจหน้าที่ของตำรวจ สาเหตุเนื่องจากการฝึกรอบมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนมีการเรียนการสอนวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเป็นตำรวจ เช่น สิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติงานของตำรวจ รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ และเมื่อข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่ผ่านการสอบเลื่อนขั้นมาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรก็มีการฝึกรอบมหลักสูตรการฝึกรอบมข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่สอบเลื่อนขั้นเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรหลักสูตรนั้นนอกจากจะมีการเรียนการสอนวิชาการพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับตำรวจแล้วยังมีการเรียนการสอนวิชาการต่าง ๆ เพิ่มเติมอีก เช่น สิทธิมนุษยชน การบริหารงานยุติธรรมทางอาญา กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง ทำให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีการเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเป็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

ตำรวจซ้ำอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เคยได้รับความรู้เหล่านี้มาจากการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน เมื่อเหล่านี้เป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ข้าราชการตำรวจทุกคนทุกระดับชั้นจึงมีการรับรู้และเข้าใจเหมือนกัน

จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้ว่าการบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต้องคำนึงถึงหลักการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลตามที่กฎหมายบัญญัติ หากตำรวจละเมิดอาจจะถูกฟ้องร้องและต้องจ่ายค่าเสียหายจากผลเสียหายที่เกิดจากการละเมิดนั้น และเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับผู้ต้องหาได้แล้วจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเหมือนผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะตามกฎหมายถือว่าเขาเป็นแค่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิด ต้องถือว่าเขายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะได้ตัดสินว่ามีความผิดจริงตามที่ถูกล่ามโซ่ ซึ่งเป็นการรับรู้ที่ถูกต้องสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 และสอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิในปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สาเหตุที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลทั้งที่ไม่เคยอ่านรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนไม่มีการเรียนการสอนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่มีการเรียนการสอนวิชาสิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติงานของตำรวจ ส่วนข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจว่ามีการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลจากการจับของเจ้าหน้าที่ของรัฐในรัฐธรรมนูญ เพราะเคยอ่านรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 และในการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่สอบเลื่อนชั้นเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตร มีการเรียนการสอนวิชาสิทธิมนุษยชนและวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง นอกจากนี้ในการฝึกอบรมของข้าราชการตำรวจทุกระดับทั้งระดับชั้นประทวนและระดับชั้นสัญญาบัตรมีการเรียนการสอนวิชาประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญ

2. การรับรู้หลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหา ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่าข้าราชการตำรวจทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจหลักในการจับบุคคลที่มีหมายจับและหลักในการจับบุคคลกรณีจับได้โดยไม่มีหมายจับที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งถูกต้องสอดคล้องกับหลักในการจับบุคคลตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 และการคุ้มครองสิทธิในปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่การรับรู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลที่มีหมายจับและวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลกรณีจับได้โดยไม่มีหมายจับ ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนมีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย โดยไม่ได้ปฏิบัติในบางขั้นตอน เช่น ในขั้นตอนของการจับกุมไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบขณะจับกุม, ไม่แจ้งว่าเขาต้องถูกจับขณะจับกุม, หรือไม่มอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับ ส่วนข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีการรับรู้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งถูกต้องสอดคล้องกับหลักในการจับบุคคลตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 และปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สาเหตุที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนมีการรับรู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลที่มีหมายจับและวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลกรณีจับได้โดยไม่มีหมายจับที่ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย ส่วนข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจวิธีปฏิบัติในการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

จับบุคคลที่มีหมายจับและวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลกรณีที่ได้โดยไม่มีหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายนั้น เพราะข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนผ่านการเรียนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงครั้งเดียวขณะฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน ในขณะที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรผ่านการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนและการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่สอบเลื่อนชั้นเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ทำให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรผ่านการอบรมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาถึงสองครั้ง

นอกจากนี้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรที่สอบเลื่อนชั้นได้เป็นผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกมาจากข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งมีการสอบวิชาประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และวิชาการต่าง ๆ สำหรับตำรวจ จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายมากกว่า ทำให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีปฏิบัติในการจับบุคคลของเจ้าพนักงานตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกต้องมากกว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน ข้าราชการทุกระดับชั้นทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้และเข้าใจที่ถูกต้องตามกฎหมายเรื่องข้อจำกัดในการจับบุคคลเนื่องจากเขตอำนาจและการจับบุคคลในที่สาธารณะ ซึ่งถูกต้องสอดคล้องกับข้อจำกัดในการจับบุคคลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 และปณณญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แต่ข้าราชการตำรวจทุกระดับชั้นทั้ง 12 ตัวอย่าง มีการรับรู้ที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเกี่ยวกับข้อจำกัดในการจับบุคคลเนื่องจากสถานที่ในส่วนของการจับบุคคลในพระราชวังหรือที่ประทับสาเหตุที่ข้าราชการตำรวจทุกระดับชั้นทั้ง 12 ตัวอย่าง มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องข้อจำกัดในการจับบุคคลเนื่องจากเขตอำนาจและข้อจำกัดในการจับบุคคลเนื่องจากสถานที่เฉพาะการจับบุคคลในที่สาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนและในการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนที่สอบเลื่อนชั้นเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรนั้น มีการเรียนการสอนวิชาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ข้าราชการตำรวจทุกคนมีความรู้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขอบเขตอำนาจของตำรวจอำนาจในการจับหรือการค้นในที่สาธารณะ และต้องใช้อำนาจเหล่านี้ในการปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นประจำ แต่สำหรับการจับบุคคลในพระราชวังหรือที่ประทับเป็นหลักกฎหมายที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเหมือนกัน แต่เป็นเรื่องที่ไม่ได้ใช้ในจริงทางปฏิบัติและไม่ใช่น้ำหนักที่ต้องปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ทำให้ตำรวจไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการจับบุคคลในพระราชวังหรือที่ประทับ

ผลจากการที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบขณะจับกุมนั้น นอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกจับแล้วยังส่งผลกระทบต่อการรับฟังเป็นพยานหลักฐานของศาลอีกด้วย การไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบในการจับกุมทำให้ไม่สามารถรับฟังถ้อยคำของผู้ถูกจับเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับในชั้นศาลได้ ถ้าหากผู้ถูกจับเป็นผู้กระทำผิดที่แท้จริง และผู้ถูกจับให้ถ้อยคำไว้โดยที่เจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบขณะจับกุม ซึ่งตามกฎหมายห้ามมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานหลักฐาน ก็จะส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลักในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาเรียกว่า หลัก Miranda Rule เป็นหลักที่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

กำหนดให้ผู้ต้องสงสัยในคดีอาญามีสิทธิที่จะปฏิเสธต่อการที่จะประกันตัวเองได้ และมีสิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาจากทนายความขณะที่ถูกควบคุมตัวอยู่ แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติเจ้าพนักงานตำรวจมักจะ ไม่แจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบในทันทีขณะจับกุม แต่จะพิมพ์ข้อความแจ้งสิทธิดังกล่าวลงในแบบฟอร์มบันทึกการจับกุมแทน ทั้งนี้สาเหตุอาจจะเนื่องมาจากเจ้าพนักงานตำรวจไม่คุ้นเคยกับการที่จะต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบขณะจับกุม เนื่องจากภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาจากเดิมไปหลายประการ ซึ่งแต่เดิมเจ้าพนักงานตำรวจไม่ต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบในขณะจับกุม แต่เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีผลใช้บังคับทำให้มีการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะในขั้นตอนของการจับกุมที่บังคับให้เจ้าพนักงานตำรวจต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่าเขาต้องถูกจับกุม ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบ หากมีหมายจับต้องแสดงหมายจับ และต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบด้วย เมื่อเป็นวิธีการปฏิบัติตามกฎหมายใหม่ จึงอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนไม่คุ้นเคยกับวิธีปฏิบัติตามกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช สังข์ทอง (2546: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจับผู้ต้องหาในคดีอาญา: ศึกษาผลกระทบการบังคับใช้มาตรา 237 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในชั้นพนักงานสอบสวน ผลจากการวิจัยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการจับหลายประการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญา เนื่องจากยังขาดความเข้าใจในหลักเกณฑ์การจับที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในข้อกฎหมาย การตีความที่นำไปสู่การปฏิบัติ และการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปบังคับใช้กับกฎหมายอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์เพ็ญ พัฒนา (2542: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ศึกษากรณีการจับ ผลจากการวิจัยพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้เปลี่ยนแปลงแนวทางในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาจากรูปแบบควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) เป็นรูปแบบนิติธรรม (Due Process) ทำให้หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเมื่อวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปลี่ยนแปลงไปแต่เจ้าพนักงานตำรวจยังขาดความเข้าใจในหลักเกณฑ์การจับทั้งในข้อกฎหมาย การตีความที่นำไปสู่การปฏิบัติ และการนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปบังคับใช้ จึงเป็นสาเหตุให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนยังปฏิบัติไม่ถูกต้องครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากผลการวิจัยทั้งหมดทำให้เห็นความแตกต่างว่าระดับชั้นของตำรวจมีผลต่อการรับรู้หลักในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญและวิธีปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของข้าราชการตำรวจที่แตกต่างกัน สาเหตุที่ปัจจัยทางด้านระดับชั้นมีผลต่อการรับรู้เนื่องจากข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีการเรียนการสอนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญและวิชาสิทธิมนุษยชนโดยตรง ในขณะที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนไม่มีการเรียนการสอนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ และข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรผ่านการฝึกอบรมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2 ครั้งคือ การฝึกอบรมบุคคลภายนอกเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน กับการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจชั้นประทวนสอบเลื่อน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ชั้นเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในขณะที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนมีการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนแค่ครั้งเดียว นอกจากนี้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรที่สอบเลื่อนชั้นได้เป็นผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกมาจากข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนอีกชั้นหนึ่งจึงเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายมากกว่า ทำให้ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากกว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน ส่วนปัจจัยทางด้านระดับการศึกษาและอายุราชการไม่มีผลต่อการรับรู้ เนื่องจากถึงแม้ว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนหลายคนจะมีความรู้ระดับปริญญาตรี แต่หากไม่ได้จบการศึกษามาทางด้านกฎหมายหรือทางด้านนิติศาสตร์ก็จะไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญและหลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ส่วนปัจจัยทางด้านอายุราชการที่มากขึ้นไม่มีผลต่อการรับรู้เพราะถึงแม้ว่าจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ที่มากขึ้น แต่เมื่อไม่ได้มีการอ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือไม่ได้อ่านประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพิ่มเติม ก็ไม่มีการรับรู้สิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญและหลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพิ่มขึ้น

เมื่อข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามกฎหมายที่มากกว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน ทำให้เลือกวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายมากกว่าและลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้มากกว่า จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าการเลือกวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญานั้น ข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรยึดถือแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาตามรูปแบบทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) ที่คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลโดยปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมาย ในขณะที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน จำนวน 6 ตัวอย่าง เลือกวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาในลักษณะผสมผสานกันไประหว่างรูปแบบทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (The Due Process Model) และรูปแบบทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) จึงผสมผสานกันไประหว่างการปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายร่วมกับวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็ว และมีข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนจำนวน 1 ตัวอย่าง เลือกวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามรูปแบบทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (The Crime Control Model) ที่เน้นความรวดเร็วเด็ดขาดในการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ถึงแม้การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายจะใช้เฉพาะวิธีการจับผู้ต้องหาเท่านั้นไม่ถึงกับต้องใช้อำกำลัง แต่ก็ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแล้ว การจับผู้ต้องหาถือเป็นการละเมิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในหลักการให้ถ้อยคำของผู้ต้องหาที่ว่า “มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้” ซึ่งถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้การไว้ทั้งในชั้นจับกุมและสอบสวนนั้นกฎหมายบังคับว่าจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ต่อเมื่อได้แจ้งสิทธิของผู้ถูกจับให้ทราบแล้วเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพงษ์ ไทยเล็ก (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการคุ้มครองสิทธิทางอาญาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ศึกษากรณี : สิทธิที่จะไม่ปรักปรำตนเองก่อนถูกฟ้องคดี ผลการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันผู้ต้องหายังไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ปรักปรำตนเองตามกฎหมาย ทั้งยังถูกละเมิดจากเจ้าพนักงานของรัฐในการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ตั้งแต่เริ่มกระบวนการจับกุม โดยยึดโยงเกี่ยวเนื่องกันไปทั้งระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยวรรณ ดินาน (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ ผลการวิจัยพบว่า ระบบกฎหมายของประเทศไทยแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้อง เมื่อถึง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

กระบวนการฟ้องร้องก็ไม่ได้มีการเข้ามาตรวจสอบโดยศาลในชั้นใด ส่วนมูลฟ้องของพนักงานอัยการอีกครั้งหนึ่ง ทำให้เห็นว่าขาดกระบวนการตามอำนาจโดยองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องคำรับสารภาพ ทำให้เกิดคำรับสารภาพที่ไม่สมัครใจขึ้น

นอกจากนี้ การขู่เชิญผู้ต้องหา ยังเป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญด้วยตาม มาตรา 26 “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” ทั้งนี้การไม่เคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนของตำรวจอาจจะเนื่องมาจากความขัดแย้งกันของแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญต่อหลักสิทธิมนุษยชนแตกต่างกันในระหว่างสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมตะวันออกที่ให้ความสำคัญกับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมมากกว่าสิทธิในทางการเมืองและสิทธิพลเมือง โดยที่สังคมในเอเชียมุ่งเน้นถึงความรับผิดชอบของผู้มีอำนาจรัฐในการทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยที่ประชาชนต้องให้ความเคารพต่อผู้มีอำนาจ หรือที่เรียกว่า คุณค่าเอเชีย (Asian Values) หรือ วิถีเอเชีย (Asian Ways) สิทธิสากลบางประการ เช่น เสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น ฯลฯ อาจต้องถูกจำกัดเพื่อให้สังคมมีระเบียบและมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ศรีประภา เพชรหมีศรี 2552 : 176-179) ซึ่งแตกต่างกับสังคมในตะวันตกที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อสิทธิของปัจเจกชนและเสรีภาพส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ประมุข ลักขณา (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยรัฐ : ศึกษากรณีการแถลงข่าวผลการจับกุมผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจ ผลการศึกษาจึงทราบว่า การแถลงข่าวผลการจับกุมผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตามแนวความคิดอุดมการณ์สิทธิมนุษยชนหรือแนวคิดปรัชญาตะวันตก เมื่อนำมาปรับใช้กับสังคมไทยพบว่า การแถลงข่าวผลการจับกุมผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจไม่ว่ากรณีที่ผู้ต้องหากระทำความผิดต่อบุคคลอื่นอันมีเอกชนเป็นผู้เสียหาย หรือกรณีกระทำความผิดอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดไม่มีเอกชนเป็นผู้เสียหาย (รัฐเป็นผู้เสียหาย) ไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามทัศนะของสังคมไทย ประกอบกับประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กล่าวคือมี วัฒนธรรมไทยเป็นแบบอำนาจนิยมเนื่องจากเชิดชว่ระบบศักดินาและลัทธิเทวราชา โดยเน้นการใช้อำนาจเด็ดขาดของผู้ปกครอง ซึ่งทำให้ประชาชนเคยชินกับการใช้อำนาจ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดพฤติกรรมยอมตาม หรือยอมสยบต่ออำนาจด้วยความสมัครใจของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ร.ศ. ดร. เกษียร เตชะพีระ (2547: 3) ที่กล่าวถึงวัฒนธรรมในสังคมไทยว่าเป็น “วัฒนธรรมที่มองและวินิจฉัยคนแบบ สัมบูรณ์ญาสิทธิทางศีลธรรม (Moral Absolutism) กล่าวคือ แบ่งคนในสังคมระหว่างคนดี คนชั่ว ออกจากกันอย่างเด็ดขาดดูขาวกับดำ เป็นเกณฑ์วัดตัดสินทุกคนทุกอย่างในสังคม โดยไม่สนใจดูบริบทเงื่อนไขที่ส่งอิทธิพลแวดล้อมให้คนมีพฤติกรรมดังกล่าวตามเกณฑ์สัมบูรณ์ญาสิทธิทางศีลธรรมแล้ว คนชั่วจึงย่อมไม่มีสิทธิ”

นอกจากนี้การที่เจ้าพนักงานตำรวจมุ่งเน้นการจับผู้ต้องหามาให้ได้โดยเร็ว แล้วก็ใช้อำนาจในการขู่เชิญเพื่อให้ได้ข่าวและข้อมูลที่เป็นต่อการสืบสวนเอาผิด แล้วค่อยมาสืบสวนหาข้อเท็จจริงในภายหลัง ยังเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 “... ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” เพราะจากแนวคิดอำนาจนิยมดังกล่าวข้างต้น ทำให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเป็นไปในลักษณะที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเหมือนผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดจริง เป็นลักษณะของ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การใช้อำนาจตามอำเภอใจ มุ่งเน้นเพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติ มากกว่าคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคล ตามกฎหมาย วัฒนธรรมอำนาจนิยมของไทยนี้ควบคู่ไปกับ วัฒนธรรมต่างเมินเฉย (ร.ศ. ดร. เกษียร เตชะพีระ 2547: 16) ที่ประชาชนโดยส่วนใหญ่พร้อมที่จะเพิกเฉยต่อการละเมิดสิทธิของประชาชนกลุ่มอื่น หรือคนอื่น โดยไม่รู้ตัวว่าการละเมิดสิทธินั้นเป็นการกระทำที่ผิด และจะเกิดผลกระทบต่อตนเองได้อย่างไร เมื่อสิทธิของคนหนึ่งถูกละเมิด ก็ไม่มีหลักประกันว่าสิทธิของคนอื่นจะได้รับการเคารพ จึงทำให้แทนที่เจ้าของสิทธิจะหวงแหนสิทธิของตนและช่วยกันปกป้องสิทธิของผู้อื่น กลับกลายเป็นเรื่องที่ต้องเพิกเฉย ปล่อยให้การละเมิดสิทธิกลายเป็นเรื่องที่มีความชอบธรรมไป ซึ่งสอดคล้องกับรายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2546 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่กล่าวถึงสภาพปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยว่า วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชน ที่รวมถึงกฎหมาย กฎระเบียบ สถาบัน องค์กร จารีตทางสังคม ตลอดจนค่านิยมและทัศนคติ ที่จะนำไปสู่การเคารพ ปกป้อง และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ได้ถูกขัดขวางโดย วัฒนธรรมอำนาจนิยม เป็นสถานะที่อำนาจกลายเป็นธรรม และการตัดสินใจกระทำตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจ และการใช้อำนาจนี้ก็กลับกลายเป็นบรรทัดฐานที่อยู่เหนือหลักสิทธิเสรีภาพที่เกิดจากข้อตกลงทางสังคม และสิ่งที่มีควบคู่ไปกับวัฒนธรรมอำนาจนิยม คือ วัฒนธรรมแบบเพิกเฉยและสยบยอมต่ออำนาจ นอกจากนี้หากพิจารณาจากแนวคิดของ จอห์น ล็อก และรูสโซ ถือว่า รัฐนั้นมีขึ้นเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยและคุ้มครองสิทธิของประชาชนภายในรัฐ หากรัฐใดละเมิดสิทธิของประชาชน ประชาชนมีสิทธิที่จะล้มล้างรัฐบาลและตั้งรัฐบาลขึ้นใหม่ได้ การก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาจมีสาเหตุมาจากการที่กลุ่มก่อความไม่สงบดังกล่าวมองว่ารัฐละเมิดต่อหลักสิทธิมนุษยชนของประชาชน และกลุ่มของตนมีสิทธิที่จะล้มล้างรัฐบาลเดิมหรือตั้งรัฐบาลใหม่ได้ ซึ่งในกรณีของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ การแบ่งแยกดินแดนก่อตั้งรัฐใหม่ ดังนั้น รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนตามกฎหมาย โดยเฉพาะการจับกุมผู้ต้องหามาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยิ่งต้องให้ความสำคัญ เพราะหากเป็นการจับกุมผู้บริสุทธิ์แล้วมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะยิ่งกลายเป็นเงื่อนไขให้กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ และหากเป็นการจับกุมผู้กระทำความผิดที่แท้จริงแต่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็จะต้องคอยย้ำการใช้อำนาจเข้มแข็งแก่ประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีแนวคิดแบบอำนาจนิยม ก็มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การใช้ความรุนแรงประเภทอื่นได้ การที่ตำรวจระดับชั้นประทวนให้น้ำหนักกับทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) มากเกินไปส่งผลให้มีการปฏิบัติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในลักษณะที่รุนแรงขึ้นไปได้ เมื่อเป็นเช่นนี้อาจทำให้มีการใช้อำนาจไปในทางที่มีชอบ หรือเป็นลักษณะ แบบอำเภอใจ (Arbitrary) จะมีลักษณะกลายเป็นผู้ก่ออาชญากรรมเป็นอันตรายต่อสังคมเสียเอง

การใช้ความรุนแรงตามแนวคิดของ มาร์ค เทเวน (Mark Twain 1998 อ้างถึงใน สุขุมิตร ปิณฑพันธ์ 2555: 26-27) ที่กล่าวถึงการใช้ความรุนแรงว่ามี 2 ประเภทคือ หนึ่ง ความรุนแรงในรูปของการใช้กำลังประทุษร้ายต่อกัน การทำสงคราม การเข่นฆ่าประหารชีวิตประหารกัน การก่อการร้าย การขู่เข็ญ การใช้กำลังบังคับ ส่วนความรุนแรงในแบบที่สองนั้น จะอยู่ในรูปแบบของความรุนแรงที่แฝงเร้นอยู่ในชีวิตปกติประจำวัน ทั้งในทางโครงสร้างของสังคมและในความคิดจิตใจคน ที่แสดงผลออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความอดอยากขาดทุน การกีดกัน การกดขี่ข่มเหง ความไม่เสมอภาค ความไม่เป็นธรรม ความแตกต่างทางชนชั้น เชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ และความรุนแรงในแบบที่สองนี้ถ้ามีสะสมอยู่ในสังคมจะเป็นตัวสร้างเงื่อนไขและเป็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

เหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่ความรุนแรงในแบบแรกได้ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน มีแนวคิดที่มุ่งเน้นการจับผู้ต้องหาให้ได้โดยเร็ว และอาจจะมีกรขู่ขู่เพื่อให้ได้ข่าวและข้อมูลที่สำคัญต่อการสืบสวนอาชญากรรม หากมองการใช้ความรุนแรงตามกรอบแนวคิดของ มาร์ค ทเวน ที่แบ่งความรุนแรงไว้เป็น 2 ประเภท จะเห็นได้ว่า การขู่ขู่ ถือเป็นการใช้ความรุนแรงประเภทที่หนึ่ง ในช่วงต้น ด้วยวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมและวัฒนธรรมแบบต่างเมินเฉย อาจจะทำให้ผู้ถูกกระทำต่างสยบยอม และยอมรับต่อการกระทำในลักษณะดังกล่าว แต่เมื่อถูกขู่ขู่ ข่มเหงรังแก และได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย เมื่อลักษณะความรุนแรงแบบนี้สะสมไปเรื่อย ๆ จึงกลายเป็นตัวสร้างเงื่อนไขและเป็นเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การลุกขึ้นสู้ด้วยกำลังและอาวุธต่อรัฐบาลได้ เมื่อใดก็ตามที่พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐไปสอดคล้องกับข้อกล่าวหาว่าไม่เคารพกฎหมาย ข่มเหงรังแกประชาชน และละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็จะกลายเป็นข้ออ้างของฝั่งติดอาวุธแบ่งแยกดินแดนที่จะหาแนวร่วมในการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ หากตำรวจซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชน และปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ถูกต้อง การปลุกกระดม การโฆษณาชวนเชื่อ การบิดเบือนศาสนาและประวัติศาสตร์ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนก็จะมีน้ำหนักน้อยลงและขาดการสนับสนุนจากประชาชนได้ในที่สุด หากเจ้าหน้าที่ตำรวจรู้และเข้าใจหลักสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติตามหลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม จะนำไปสู่ความไว้วางใจของประชาชนในพื้นที่ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาคาความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถนำมากำหนดมาตรการในการป้องกันปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจได้ดังนี้

1. การรับสมัครบุคคลเข้ารับราชการตำรวจ การรับสมัครบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวน ให้กองการสอบ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เปลี่ยนจากการรับสมัครจากบุคคลภายนอกผู้มีวุฒิประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า ซึ่งไม่ได้มีความรู้พื้นฐานทางด้านประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ มาเป็นรับสมัครจากบุคคลภายนอกผู้มีคุณวุฒिरัฐศาสตรบัณฑิตหรือนิติศาสตรบัณฑิต และปรับเปลี่ยนวิชาที่ใช้สอบคัดเลือกบุคคลภายนอกเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนโดยให้มีการทดสอบความรู้ทางด้านประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญร่วมด้วย และในส่วนของการสอบคัดเลือกข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตร ซึ่งขณะนี้ในการสอบคัดเลือกยังไม่มีมีการสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ ควรปรับเปลี่ยนให้มีการทดสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย

2. การฝึกอบรม ในการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน หลักสูตรของกองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังไม่มีการเรียนการสอนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ จากผลการวิจัยที่พบว่าเป็นสาเหตุที่ข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนโดยส่วนใหญ่ไม่เคยอ่านรัฐธรรมนูญ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีการบรรจุวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญไว้ในการฝึกอบรมบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนด้วย

3. การฝึกอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าเมื่อข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตามกฎหมายที่มากกว่าข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนทั้งเรื่องสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญและหลักและวิธีปฏิบัติในการจับผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้เลือกวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้มากกว่า ดังนั้นเพื่อให้ข้าราชการตำรวจทุกระดับชั้นได้มีการรับรู้หลักสิทธิมนุษยชนในกฎหมายรัฐธรรมนูญและลดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการปฏิบัติหน้าที่ จึงต้องมีการฝึกอบรมทบทวนวิชาความรู้ที่จำเป็นสำหรับตำรวจให้ข้าราชการตำรวจทุกระดับชั้นรับรู้อย่างสม่ำเสมอ เช่น ปีละ 1 ครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- เกษียร เตชะพีระ. (2547) วัฒนธรรมการเมืองอำนาจนิยมปฏิรูปภายใต้ระบอบทักษิณ. ใน สมชาย หอมลออ บรรณาธิการ. การหายไปของนายสมชาย นีละไพจิตร หน้า 3-19 กรุงเทพฯ. บริษัท สุขุมและบุตร จำกัด.
- คมกริช สังข์ทอง. (2546). การจับผู้ต้องหาในคดีอาญา: ศึกษาผลกระทบการบังคับใช้มาตรา 237 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในชั้นพนักงานสอบสวน (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082546000987>
- จิรพจน์ ไทยเล็ก. (2544). ปัญหาการคุ้มครองสิทธิทางอาญาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณี: สิทธิที่จะไม่ปรักปรำตนเองก่อนถูกฟ้องคดี (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ประมุข ลักษณา. (2541). สิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยรัฐ: ศึกษากรณีการแถลงข่าวผลการจับกุมผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082541000480>
- ปิยวรรณ ดินาน. (2545). การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญาให้ต้องรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082545001776>
- พิมพ์เพ็ญ พัฒโน. (2542). กลไกทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย : ศึกษากรณีการจับ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082542000522>

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- ศรีประภา เพชรมีศรี. (2552) แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา แนวคิดทางการเมืองและสังคม* (หน่วยที่ 11 หน้า 153-210) นนทบุรี: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุกมิตร์ ปิติพัฒน์. (2555) โลกยุคหลังสงครามเย็น. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา กระแสโลกศึกษา* (หน่วยที่ 1 หน้า (1-1)-(1-54)) นนทบุรี: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2549). รายงานประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี 2544 – 2546. กรุงเทพฯ. สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

